

Pisni 1. kolokvij iz Temeljev ekonomije - izredni študij, rok: 8. 11. 2010

PRIIMEK IN IME: _____

Leto poslušanja: _____

št. točk: _____

Št. indeksa: _____

ocena: _____

1. Pojasnite pojem in koeficient cenovne elastičnosti ponudbe! Denimo, da je tržna krivulja ponudbe kave na svetovnem trgu podana z enačbo: $q = 10$, tržna krivulja povpraševanja po kavi pa definirana z enačbo: $p = 15 - q$. Določite ravnotežno točko in zarišite diagram! Pojasnite velikost koeficienta cenovne elastičnosti tako podane krivulje ponudbe! Kakšne bodo posledice na ceno in količino na trgu kave, če se podraži kakav in če veste, da je za ti dve vrsti blaga križna elastičnost povpraševanja pozitivna? Odgovor shematično ponazorite na prvotnem diagramu! **3 točke**

Koeficient cenovne elastičnosti ponudbe primerja relativno spremembo količine ponudbe z relativno spremembo cene; ponazarja, kako ponudba vpliva na ceno in obratno.

Koeficient cenovne elastičnosti ponudbe je v našem primeru enak 0, saj je količina ponudbe omejena (gre za kmetijske proizvode); to pomeni, da ponudniki ne morejo ponuditi večje količine ter da tržno ceno proizvoda določa raven povpraševanja.

Če se podraži kakav, se količina kave na trgu ne bo povečala, povečalo se bo samo povpraševanje po njej in s tem tudi njena cena.

2. Narišite in pojasnite sistem indiferenčnih krivulj! Pojasnite osnovno obliko indiferenčne krivulje (zakonitost)! Kakšna je njena oblika v primeru skodelice črne kave in zelenega čaja, ki sta za nekega potrošnika popolna substituta, in kakšna v primeru skodelice črne kave in kock sladkorja, ki sta za drugega potrošnika popolnoma komplementarna (eno skodelico kave popije le z dvema kockama sladkorja)? Zarišite diagram za oba primera in pojasnite velikost mejne stopnje substitucije! 2 točki

Indiferenčnih krivulj (IK) je v sistemu indiferenčnih krivulj neskončno. Premik na višjo IK pomeni večjo stopnjo potrošnikovega zadovoljstva oziroma obratno. Krivulje so vzporedne. Dokler se gibljemo po eni IK, ostaja naše zadovoljstvo enako, saj manjšo količino blaga Y kompenziramo z blagom X. Če se nam dohodek poveča ali pa se zniža cena blaga, se kot potrošnik pomaknemo na višje ležečo IK.

Osnovna oblika IK je padajoča in konveksna; IK se asimptotično približuje osi X, ker se mejna stopnja substitucije (MSS) zmanjšuje – pripravljene smo se odpovedati vedno manjši količini blaga Y za eno enoto blaga X.

Pri popolnih substitutih (kava in čaj) je IK premica, saj je MSS neka konstantna vrednost (=naklon premice!)

Pri kavi in sladkorju pa gre za popolna komplementa. Krivulja ima obliko »L«, MSS pa je enaka 0 saj kava brez sladkorja (ali obratno) ne prinaša zadovoljstva. Na višje ležečo IK se pomaknemo šele z naslednjo »kombinacijo« kave in sladkorja.

3. V spodnji tabeli je podan izsek podatkov o poslovanju nekega podjetja:

Q (kg)	TR (€)	P (€)	MR (€)	TC (€)	MC (€)	AVC (€)	TP (€)
0	-	-	-	1	-		-
			5		2		
1	5	5	4	3	2		2
			3		2		
2	8	4	2	5	2		3
			1		2		
3	9	3	0	7	2		2
			-1		2		
4	8	2	-2	9	2		-1
			-3		2		
5	5	1	-4	11	2		-6

- Izpolnite tabelo in ugotovite, ali to podjetje posluje brez fiksnih stroškov! Utemeljite, ali posluje s padajočimi donosi produkcijskih faktorjev! (Navodilo: pri računanju MR in MC uporabite interpolacijo!)
- Za katere možne tržne strukture gre in zakaj? Narišite TR-TC diagram za to podjetje, pojasnite obliko krivulje TR in določite točko maksimalnega celotnega prihodka!
- Kakšna pa je oblika krivulje povpraševanja po blagu tega podjetja in krivulje MR (narišite ju) in zakaj? Kako se glasi kriterij optimizacije poslovanja tega podjetja in pri kateri količini je izpolnjen? Utemeljite, ali to podjetje lahko izvaja diskriminacijo cen! **3 točke**

Podjetje ne posluje brez FC, saj so celotni stroški (TC) tudi pri proizvedeni količini 0, enaki 1. Posluje s padajočimi mejnimi donosi produkcijskih faktorjev, saj se z večanjem količine le-teh (oz. po doseženem optimumu, maksimumu), dobiček in celotni prihodek pričneta manjšati.

Gre za monopol (monopolista). Monopolistu se, ob predpostavki, da ne zviša cene (je ne more zvišati), celotni prihodki in dobiček pričneta zmanjševati ne glede na količino proizvoda. Krivulja TR doseže maksimum v točki M(3,9), tam se zgodi tudi prevoj krivulje, saj se dohodek zaradi vse večjih celotnih stroškov prične zmanjševati (krivulja pa napravi značilen »prevoj«)

Krivulja povpraševanja je toge oblike, še bolj toga pa je krivulja mejnih prihodkov (MR). Monopolistu je namreč donosno povečati ponudbo dokler so mejni dohodki pozitivni. Monopolistov optimum je, ko so mejni prihodki (MR) enaki 0. Podjetje lahko izvaja diskriminacijo cen (torej jih dvigne ali spusti), saj ima kot monopolist popoln vpliv na cene in ponuja blago, ki nima substitutov. Monopoliste regulirajo državne uredbe (cena bencina, plina, elektrike...)

4. Navedite tri temeljne razlike med oligopolom in popolnim konkurentom! Ali lahko oba izvajata diferenciacijo blaga? Zarišite in pojasnite »oblikovanje« cene pri oligopolu s »prelomljeno krivuljo povpraševanja«! Primerjajte načelo optimizacije proizvodnje v tem modelu s podjetjem v popolni konkurenci! **2 točki**

OLIGOPOL: malo ponudnikov, velik vpliv na ceno, diferenciacija

POPOLNI KONKURENT: mnogo ponudnikov, majhen vpliv na ceno, homogeni proizvodi.

Diferenciacija blaga je možna le pri nediferenciranem oligopolu, drugače NE!

Prelom krivulje povpraševanje (KP) poudarja nastajanje »tihih« dogovorov, ko posamezni oligopolisti oblikujejo svojo poslovno politiko na osnovi predvidevanja o možnih reakcijah drugih (konkurenčnih) oligopolistov.

Pri zvišanju cene konkurenca ne sledi. Zato tisti oligopolist, ki spremeni ceno, realizira manjšo količino prodaje. Obratno, če ceno zniža, sledijo tudi drugi konkurenti (saj bi v nasprotnem primeru izgubili potrošnike) in količina prodaje se poveča vsem.

Optimalna proizvodnja je takrat, ko se mejni stroški in cena izenačijo.

Podjetje v oligopolu je »price setter« in torej postavi ceno glede na proizvodnjo (ceno proizvodnje ali mejnih stroškov). Podjetje v popolni konkurenci pa je »price taker« in bo takrat, ko bodo stroški višji od celotnih dohodkov, nehalo poslovati (saj cene ne more zvišati).